

LIBRIS

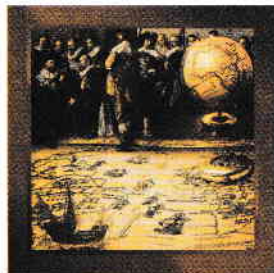

We know
books

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Magda Stan

TÖRTÉNELEM

TANKÖNYV A VI. OSZTÁLY SZÁMÁRA

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

❖ Bevezetés. A tankönyv bemutatása.....	5	• Esettanulmány: Nagy Péter.....	54
❖ Év eleji ismétlés. Az út kezdetén.....	7	▪ Ismétlés.....	56
I.Fejezet: Utazók és utazások – Európa és az Újvilág.....	8	▪ Értékelés.....	58
Sajátos kompetenciák: 1.1; 1.2; 2.3; 3.1; 3.2; 4.1. Fő megismerési területek: 1.A múlt felidézése. 2.A műveltség és a civilizáció elemei		III.Fejezet: Egy új társadalom irányába.....	60
1.Az utazások és a tér fogalma a középkorban.....	10	Sajátos kompetenciák: 1.2; 2.1; 2.3; 3.1; 3.3; 4.1; 4.2.	
2.Az európaiak nagy felfedezései (I). Utak és területek.....	12	Fő megismerési területek: 2.A műveltség és a civilizáció elemei. 3.Társadalmi viszonyok és állam	
3.Az európaiak nagy felfedezései (II). Következmenyei az emberek életére.....	14	1. Felvilágosodás – józan ész, jogok, az emberek részvétele a közéletben.....	62
• Esettanulmány: Kolumbusz Kristóf és Fernando Magellán.....	16	• Esettanulmány: Montesquieu és J.J. Rousseau.....	64
• Esettanulmány: Az Újvilág: megismerése, hittérítő tevékenység és kizsákmányolás....	18	2. A közvélemény. A mindennapi élet.....	66
▪ Ismétlés	20	3. A dicsőséges forradalom.....	68
▪ Értékelés	22	4. Az Amerikai Egyesült Államok megalakulása. Függetlenségi nyilatkozat. Alkotmány.....	70
II.Fejezet. A modern gondolkodás születése.....	24	5. A francia forradalom. Az alattvalótól a polgárig (I)	72
Sajátos kompetenciák: 1.2; 2.1; 2.2; 3.2; 3.3; 4.1; 4.2.		• Esettanulmány: Az emberi és polgári jogok nyilatkozata.....	74
Fő megismerési területek: 2.A műveltség és a civilizáció elemei		6. A francia forradalom. Az alattvalótól a polgárig (II).....	76
1. A reneszánsz: a modern gondolkodás születése..	24	7. I. Napóleon és a francia forradalom eszméinek elterjedése.....	78
2. A humanizmus.....	28	8. Az ipari forradalom. Hatása az emberek életére.....	80
• Esettanulmány: Leonardo da Vinci és Michelangelo Buonarroti.....	30	▪ Ismétlés.....	82
• Esettanulmány: Niccolò Machiavelli	32	▪ Értékelés.....	84
• Esettanulmány: Giordano Bruno és Galileo Galilei.....	34	IV.Fejezet. A nemzetiségek évszázada.....	86
• Esettanulmány: William Shakespeare.....	36	Sajátos kompetenciák: 1.1; 2.3; 3.2; 3.3; 4.1; 4.2.	
3. A reformáció. Az ellenreformáció.....	38	Fő megismerési területek: 3.Társadalmi viszonyok és az állam	
• Esettanulmány: Az inkvizíció.....	40	1. A modern államok: forradalom és nemzeti felemelkedés.....	88
• Esettanulmány: Luther Márton.....	42	• Esettanulmány: 1848 Európában.....	90
• Esettanulmány: VIII. Henrik.....	44	• Esettanulmány: A románok és a modernizáció.....	92
• Esettanulmány: A barokk.....	46	2. A viktoriánus korszak. Boldog békeidők.....	94
4. Az abszolutizmus az Atlanti-óceántól az Urál-hegységig.....	48	▪ Ismétlés.....	96
• Esettanulmány: Nagy Szulejmán.....	50	▪ Értékelés.....	98
• Esettanulmány: XIV. Lajos és a versaillesi kastély.....	52	❖ Év végi ismétlés.....	100
		❖ Év végi értékelés.....	101
		❖ Mellékletek.....	103

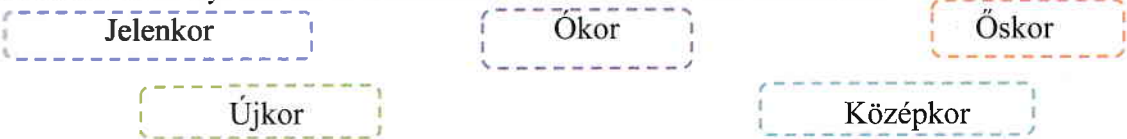

ÉV ELEJLISMÉTLÉS

Az út kezdetén...

1. Térben és időben el tudom helyezni az eseményeket és a történelmi folyamatokat

Időrendi sorrendbe helyezve írd le a füzetedbe az alábbi történelmi korokat!

2. Megfelelően tudom használni a szakkifejezéseket és a különböző történelmi forrásokat

Olvasd el a mellékelt forrást, majd ennek alapján válaszolj a következő kérdésekre!

- a. Nevezd meg azokat a csoportokat, melyekbe Athén polgárait sorolták!
- b. Nevezd meg azt a századot, amelyben a népgyűlés Athén legfontosabb vezető intézményévé vált!
- c. Nevezd meg egy olyan jogot, amellyel az állampolgárok rendelkeztek!
- d. Nevezd meg az ókori Athénban kialakult vezetési formát!

Athén és a környező terület lakóit három nagy csoportba sorolhatjuk: arisztokraták (vagy eupatridák), szabad parasztok, akik földtulaj-donosok voltak, valamint a műhelyekben dolgozó kézművesek. Mindnyájan polgárok voltak és részt vettek a népgyűlésen (ekklészia), mely a Kr.e. V. században Athén legfontosabb vezető intézményévé vált.

(Athén polgáraitól az ókorban)

3. Be tudom mutatni egyes személyiségek szerepét a történelmi események alakulásában

Írj a füzetedbe 3-5 soros szövegeket az A, B és C képeken látható, általad kiválasztott két vezetőről!

A. Makedóniai Nagy Sándor (Kr.e. 336-323)

B. Decebal (87-106)

C. Nagy Károly (768-814)

4. Különböző tanulási módszereket tudok használni a feladatok megoldása során

Olvasd el figyelmesen az A forrást, és tanulmányozd alaposan a B képet, majd válaszolj a kérdésekre!

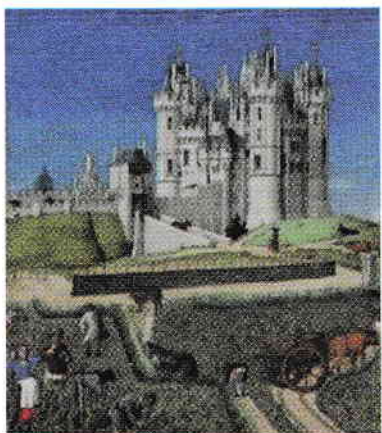
A. Isten háza három részre oszlik: egyesek imádkoznak, mások harcolnak, és ismét mások dolgoznak. Ez a három rész, mely együtt létezik, nem szenvedheti a szétválást: mindenki a maga részéről köteles az együttést segíteni. Így ez a hármas összetétel valójában egységet alkot, ezáltal örvendezhet a békének a világ.

(Laoni Adalberon, Róbert király költeménye, XI. sz.)

a. Az A forrásból kiindulva egészítsd ki az alábbi táblázatot a füzetedben, és írd be az üres helyekre a megfelelő középkori társadalmi csoport nevét!

„Akik imádkoznak” →
„Akik harcolnak” →	nemesek
„Akik dolgoznak” →

- b. Magyarázd meg a „hűbéri uradalom” fogalmát!
- c. Írd le a füzetedbe, mit látsz a B képen! Mutasd be a képen látható építmény típusát és az emberek tevékenységét!

B. Munkavégzés a hűbéri uradalomban

I. Fejezet

We know
books

Utazók és utazások – Európa és az Újvilág

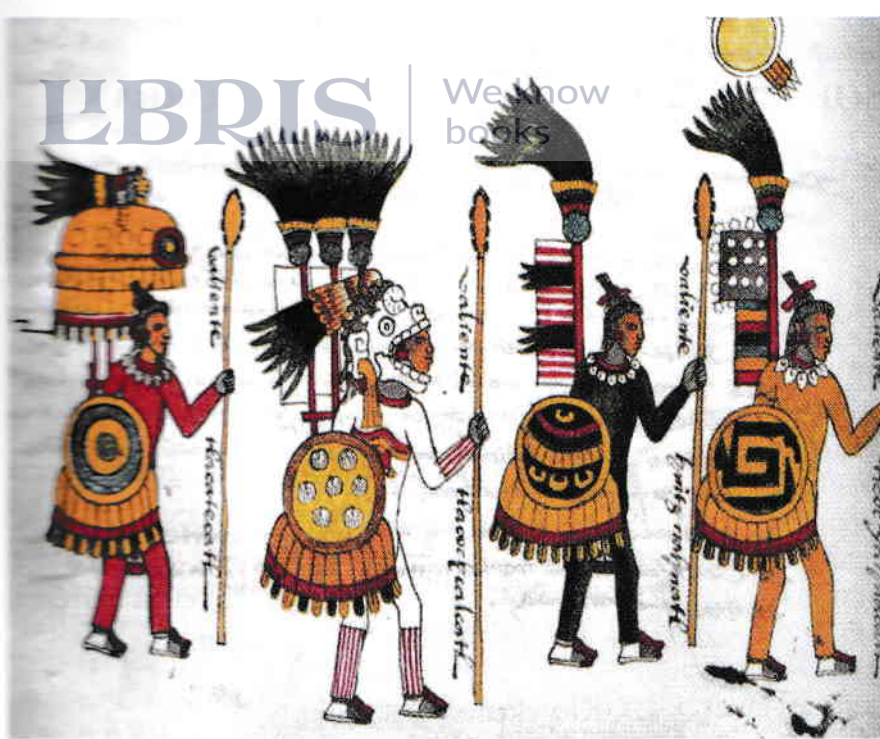
1. Az utazások és a tér fogalma a középkorban
 2. Az európaiak nagy felfedezései (I). Utak és területek
 3. Az európaiak nagy felfedezései (II). Következményei az emberek életére
 - ❖ Esettanulmány. *Kolumbusz Kristóf és Fernando Magellán*
 - ❖ Esettanulmány. *Az Újvilág: megismerése, hittérítő tevékenység és kizsákmányolás*
- Ismétlés
 - Értékelés

Sajátos kompetenciák: 1.1; 1.2; 2.3; 3.1; 3.2; 4.1

Az emberek már az őskortól utaztak vizen és szárazföldön az élelem, különböző, számukra szükséges nyersanyagok vagy épp a kedvezőbb életfeltételek felkutatása céljából. Így fokozatosan, felfedezték az őket körülvevő világot.

- *A mellékelt kép a XVI. században ismert világot mutatja be. Ez Abraham Ortelius „Theatrum Orbis Terrarum” művéből származik, amelyet az első modern földrajzi atlasznak tekintenek.*

A középkor végén és az újkor elején az európaiak által tett földrajzi felfedezések új civilizációk megismerését eredményezték, amelyek életmódban és hitvilágban is különböztek az európaiaktól.

- *A képen: azték harcosok, a mai Mexikó állam területéről (Mendoza-kódex, XVI. századi dokumentum)*

E fejezet során:

- ✓ **felfedezed**
 - melyek voltak az európaiak által a középkor végén feltárt területek;
 - kik voltak a legjelentősebb földrajzi felfedezők a XV. és XVI. századokban;
 - melyek voltak az európaiak által tett földrajzi felfedezések legfontosabb következményei.
- ✓ **megtanulod**
 - térben és időben elhelyezni az európaiak által a XV. és XVI. századokban tett nagy felfedező útjait;
 - megfelelően használni a történelmi fogalmakat;
 - megtalálni a különböző forrásokban jelen lévő ok-okozati elemeket.
 - **kiegészíted** az egyéni portfóliódat az egyedül vagy csoportosan készített alkotásokkal.

1492
Kolumbusz
Kristóf felfedezi
Amerikát

1497-1498
Vasco da Gama
eljut Indiába

1519-1522
Fernando
Magellán
körülhajózza a
Földet

1534
Jacques Cartier
felfedezi Észak-
Amerikát

1. AZ UTAZÁSOK ÉS A TÉR FOGALMA A KÖZÉPKORBAN

We know

Hogyan nézett ki az európaiak által ismert világ a középkorban?

1.1. A földrajzi tér megismerése

Ősidők óta az emberek hatalmas területeket utaztak be termőföldek keresése, kereskedelem vagy az őket körülvevő világ megismerése céljából.

Az utazások hozzájárultak a földrajzi tér feltáráshoz, információk és eszmék cseréjéhez. Mindezek ellenére, a földrajzi tér megismerése a középkor végéig szerénynek mondható. A kereskedelem és az arab világgal kialakult kapcsolatok következtében az európaiak, saját kontinensükön kívül, Afrika északi és Ázsia egy részét ismerték. (*térkép, 11. old. 1-es tevékenység*). A Föld alakját illetően az emberek sokáig azt hitték, hogy lapos. Idővel egyre több matematikus és földrajztudós, mint például Paolo Toscanelli, a Föld gömbölyűsége mellett foglalt állást.

1.2. Utazók és felfedezők

A középkor folyamán az emberek, vízen és szárazföldön utazva, új területeket és kultúrákat fedeztek fel.

Az arab kereskedők Afrika keleti partjait kutatták fel, átszelték Ázsiát, és eljutottak egészen Indiáig és Kínáig. Az arab felfedezők közül az egyik legismertebb Ibn Battúta volt. Ő a XVI. században a mai Oroszország déli részéig és Kínáig jutott el. Az európaiak közül a harcias vikingek elfoglalták Izlandot és Grönlandot, majd az 1000. év környékén elérték Amerika észak-keleti partjait. Az európai kereskedők, akik érdekeltek voltak a Kelettel történő kereskedelem fejlesztésében,

egyre nagyobb távolságokat tettek meg olyan árucikkek felkutatása érdekében, mint a fűszerek (bors, szegfűszeg, fahéj – amelyeket az élelmiszerek ízesítésére és tartósítására használtak), illatszerek, selyem vagy más luxuscikkek. A XIII. században Marco Polo, egy velencei kereskedő, egy hosszú utat tett meg átkelve Ázsián, egészen Kínáig jutott el. Az általa bemutatott területek gazdagsága, amelyeket a *Csodák könyve* (vagy *Az egymillió*) című művében írt le, más felfedezőket is ide vonzott.

1.3. Közlekedési eszközök

A középkori szárazföldi közlekedési eszközök állati erőt használtak. Afrikában és Ázsiában az arab kereskedők karavánokba szerveződtek, tevék, öszvérek, lovak szállították az áruval megrakott zsákokat. A hajózható folyamokon és a tengeren hajókat használtak. Európában a XV. században egy új típusú hajót, a karavellát kezdték gyártani, amely könnyebb és gyorsabb volt társainál.

1.4. A térben való tájékozódás eszközei

Az európai hajósok idővel könnyebben tájékozódtak a partvonalakat jelölő *portolántérkép*, a kínaiak által feltalált és arab közvetítéssel megismert *iránytű*, és az *asztrolábium* segítségével. A karavella és térbeli tájékozódás eszközei tették lehetővé a XV. és a XVI. századi nagy földrajzi felfedezéseket (*11 old. 2-es tevékenység*).

SZÓTÁR

asztrolábium (csillagóra) – olyan eszköz, mely a tengereken és az óceánokon való tájékozódásban segített a csillagok állását véve figyelembe;

iránytű – egy számlapból és egy forgó mágneses tűből áll, mely az északi irányt mutatja;

karavella – egy megbízható és gyors vitorlás hajó, tengeri hajózásra használták.

TANULÁSI MÓDSZER

Tudom – Tudni szeretném – Megtanultam

Emlékezz vissza, mit tanultál történelem órán, ötödik osztályban, az európai térség utazóiról és ezek felfedezéseiről!

E fejezet tanulmányozása során a füzetedbe készítsd el és töltsd ki az alábbi minta szerinti táblázatot!

Tudom	Tudni szeretném	Megtanultam
.....

JEGYEZD MEG

- ✓ A középkorban az európaiak által ismert világ Afrika északi és Ázsia egy részére korlátozódott.
- ✓ Az új hajózási műszerek és közlekedési eszközök lehetővé tették olyan utazásokat, amelyek kibővítették az európaiak ismereteit, látókörét.

IPRIS

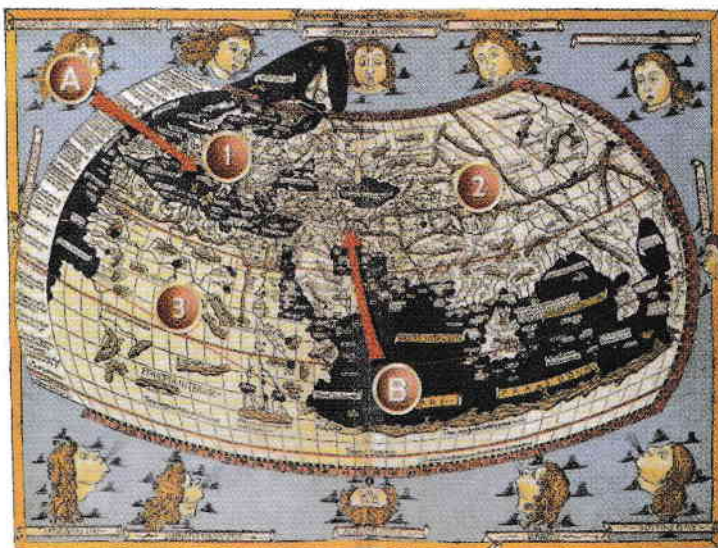
We know

1. Az európaiak által ismert világ a középkorban

a. Nézd meg figyelmesen a mellékelt térképet! Földrajzi ismereteidet felhasználva, tölts ki a füzetedben egy táblázatot, amely az alábbi mintát követi, megnevezve a számok által jelölt földrészeket!

Megoldási minta	Szám	Földrész
	1
	2
	3	Afrika

b. Képzeld el, hogy te az Itáliai-félszigeten (amelyet a térképen az A betűvel jelölt nyíl mutat) lakó kereskedő vagy, és 1450-ben el kell jutnod Perzsiába (ezt a térképen a B betűvel jelölt nyíl mutatja). Magyarázd meg, milyen útvonalakon haladnál, milyen közlekedési eszközökkel utaznál, milyen tájékozódási eszközöket használnál!

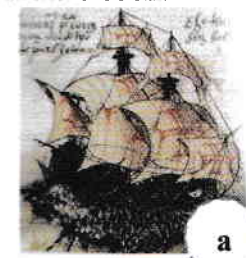

Világtérkép

(Nicolaus Germanus földrajztudós, XV. század)

2. Közlekedési és tájékozódási eszközök

Az alábbi képeken a következők láthatók: egy karavella (a), egy iránytű (b), egy asztrólábium (c), egy egy portolántérkép (d). Mindegyik tárgynak nevezd meg legalább egy előnyét a földrajzi tér megismerése tekintetében!

a

b

c

d

3. Marco Polo nyomában

Alkossatok párokat! A mellékelt illusztrációból kiindulva, amely egy részletet jelenít meg a Marco Polonak tulajdonított *Csodák könyvéből*, keressetek további információkat (akár az internetet is felhasználva) az európai utazóra vonatkozóan! Készítsetek egy írásos bemutatót utazásairól, majd rajzoljátok le, vagy készítsetek egy térképet, megjelölve az általa felkutatott területeket! Tegyétek be az elkészített munkát az egyéni portfóliótokba!

Marco Polo utazása (miniatúra)

MÚLT ÉS JELEN

Térben való tájékozódás a középkorban és napjainkban

A múltban az emberek különféle módszerekkel tájékozódtak a térben: a fák kérgén nőtt moha, iránytű vagy asztrólábium segítségével, stb. Napjainkban, a GPS rendszer (Globális Helymeghatározó Rendszer), amely a műholdak által továbbított információk alapján működik, egy mobiltelefon vagy egy speciális készülék segítségével lehetővé teszi a gyors tájékozódást a Föld bármely részén.

tájékozódás GPS rendszer segítségével (modell)

Véleményed szerint, szükséges-e napjaink emberének ismernie a térben való tájékozódás szabályait (a földrajzi koordináták alapján, a Nap állását figyelembe véve, stb.)? Miért?